

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 84/2010-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. februára 2010 predbežne prerokoval sťažnosť G. L., Izrael, zastúpenej advokátkou JUDr. H. B., T., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 8 Sžo 409/2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť G. L. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. januára 2010 doručená sťažnosť G. L., Izrael (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 8 Sžo 409/2009. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 25. januára 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka 17. augusta 2004 uplatnila právo na vrátenie vlastníctva k pozemkom podľa § 5 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva

k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“). Vec bola odstúpená O. P. (ďalej len „úrad“). Rozhodnutím úradu sp. zn. H-07/00189-040-R/932BE1 z 26. júla 2007 bolo ustálené, že sťažovateľka je oprávnenou osobou, splňa podmienky na navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré prešli na štát v dôsledku odňatia bez náhrady, a vlastníctvo k pozemkom v kat. úz. K. jej bolo navrátené. Proti rozhodnutiu podali odvolanie L., š. p. (ďalej len „L.“) a F. (ďalej len „F.“). Rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 Sp 51/2007 z 10. júna 2008 bolo rozhodnutie úradu zrušené a vec mu vrátená na ďalšie konanie. Krajský súd zdôvodnil rozsudok tým, že je potrebné zadovážiť rozhodnutie Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky z 28. januára 1948, lebo bez neho nemožno o veci rozhodnúť. Po doplnení chýbajúcich dokladov ďalším rozhodnutím úradu sp. zn. H-08/00163-064-R/1141-BE1 zo 17. decembra 2008 bolo opäť rozhodnuté v prospech sťažovateľky. Na základe odvolania L. a F. rozsudkom krajského súdu sp. zn. 11 Sp 6/2009 z 27. mája 2009 bolo rozhodnutie úradu zrušené a vec mu vrátená na ďalšie konanie v zmysle § 250j ods. 2 písm. a) a c) Občianskeho súdneho poriadku. Podľa názoru krajského súdu trvalý pobyt pôvodného vlastníka pozemkov (manžela sťažovateľky) na území Slovenskej republiky (resp. Československej republiky) je sporný, lebo vyhlásením z 20. mája 1949 prejavil vôľu vystáť sa s tým, že si nebude uplatňovať nároky na svoj majetok. Navyše z uznesenia Okresného súdu Ilava sp. zn. 6 C 41/51 z 25. októbra 1951 (v konaní o povojnových reštitučných nárokoch manžela sťažovateľky) vyplýva, že už nemal trvalý pobyt na území Československej republiky. Je potrebné preukázať, že pôvodný vlastník mal trvalý pobyt na území Československej republiky a bol jej občanom v čase prevzatia pozemkov štátom. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka 23. júla 2009 odvolanie. Poukázala na ustanovenie § 2 ods. 2 reštitučného zákona, podľa ktorého ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemkom prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky v poradí, ktoré je uvedené v § 2 ods. 2 písm. a) až e) reštitučného zákona. Podľa § 2 ods. 1 reštitučného zákona primárne právo na navrátenie

vlastníctva k pozemkom môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v ustanovení § 3. Sťažovateľka tiež zdôraznila, že zo žiadneho ustanovenia reštitučného zákona nevyplýva, že právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom môžu uplatňovať len osoby, ktoré boli slovenskými občanmi a mali trvalý pobyt na území Slovenskej republiky v čase, keď ich majetok prešiel na štát. Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 406/2009 z 5. novembra 2009 doručeným právnej zástupkyňi sťažovateľky 30. novembra 2009 bol rozsudok krajského súdu potvrdený. Rozsudok je zdôvodnený tým, že oprávnená osoba podľa § 2 ods. 2 reštitučného zákona musí spĺňať tam uvedenú podmienku štátneho občianstva, ale aj podmienku, že nutne musí byť právnym nástupcom osoby spĺňajúcej podmienky uvedené v odseku 1.

Podľa názoru sťažovateľky rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru. Právne závery najvyššieho súdu sú v rozpore so zákonom a ako také sú arbitrárne. Vzhľadom na to, že manžel sťažovateľky (teda osoba, ktorej vlastníctvo k pozemkom prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby) zomrel 8. februára 1999, teda pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, je oprávnenou osobou sťažovateľka ako slovenská občianka a dedička zo závetu aj zo zákona podľa § 2 ods. 2 písm. a) a c) reštitučného zákona. Reštitučný zákon sa v žiadnom svojom ustanovení neodvolal na to, že právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá musí byť občanom Slovenskej republiky, ale nutne musí spĺňať aj podmienku, že musí byť právnym nástupcom osoby spĺňajúcej podmienky uvedené v odseku 1 § 2. Bez akýchkoľvek relevantných dôvodov a v rozpore s bežnou rozhodovacou praxou najvyšší súd navyše poukazuje na to, že nemožno predpokladať, že poručiteľ oprávnených osôb by mohol byť osobou, ktorá nespĺňa podmienky stanovené v odseku 1. Zákon totiž nemožno vykladať na základe predpokladov. Ak nie je určitá podmienka v zákone uvedená, nemôže ju tam ani najvyšší súd podsunúť. Ak by bolo cieľom zákonodarcu navrátiť vlastníctvo k pozemkom len občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území, formuloval by zákonné podmienky na vydanie nehnuteľností iným spôsobom. Reštitučný zákon v ustanovení § 2 ods. 1 a 2 rozlišuje medzi

oprávnenými osobami – pôvodnými vlastníkami, ktorí žijú a ktorí musia splniť tak podmienku byť občanom Slovenskej republiky, ako aj podmienku mať trvalý pobyt na jej území, ako aj oprávnenými osobami nastupujúcimi v prípade, že pôvodný vlastník zomrel. V tomto prípade dedičia ako oprávnené osoby musia byť tiež štátnymi občanmi, avšak trvalý pobyt na území Slovenskej republiky sa v ich prípade už nevyžaduje. Postup najvyššieho súdu, ktorý aplikoval ustanovenie § 2 ods. 2 reštitučného zákona bez relevantných dôvodov tak, že oprávnená osoba podľa odseku 2 musí byť občanom Slovenskej republiky, ale zároveň musí spĺňať aj podmienku, že musí byť právnym nástupcom osoby spĺňajúcej podmienky uvedené v odseku 1, je potrebné považovať za svojvoľu, pretože takýto výklad sa natoľko odchýlil od znenia ustanovenia, že poprel jeho účel a význam.

Sťažovateľka navrhla vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 8 Sžo 409/2009 s tým, aby bol rozsudok z 5. novembra 2009 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež prikázať najvyššiemu súdu, aby vo veci konal urýchlene, zakázať mu pokračovať v porušení základného práva a prikázať mu obnoviť stav pred porušením základného práva. Napokon sa domáha náhrady trov právneho zastúpenia advokátkou. Žiada prednostné prerokovanie sťažnosti ako naliehavej. Naliehavosť vidí v tom, že úrad viazaný právnym názorom najvyššieho súdu 23. decembra 2009 vydal rozhodnutie, podľa ktorého sťažovateľka nespĺňa podmienky na navrátenie vlastníctva alebo priznanie práva na náhradu za zoštatnené pozemky.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 409/2009 z 5. novembra 2009 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 11 Sp 6/2009-27 z 27. mája 2009. Podľa názoru najvyššieho súdu určité podmienky pre navrátenie vlastníctva k pozemkom musí spĺňať tak oprávnená osoba v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 reštitučného zákona, ako aj jej právny nástupca v súlade s ustanovením § 2 ods. 2. Podmienky stanovené pre oprávnenú osobu sú občianstvo Slovenskej republiky, trvalý pobyt na jej území, prechod jej majetku na štát alebo inú právnickú osobu, a to kumulatívne v rozhodnom období v čase od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Osoba oprávnená uplatniť nárok podľa § 2 ods. 2

reštitučného zákona teda musí spĺňať podmienku tam uvedenú – štátne občianstvo, ale aj podmienku, že nutne musí byť právnym nástupcom osoby spĺňajúcej podmienky uvedené v odseku 1 § 2 reštitučného zákona. Najvyšší súd poukazuje v tejto súvislosti taktiež na ustanovenia § 2 ods. 2 písm. c), d) a e), ktoré obsahujú výslovný odkaz na osobu uvedenú v odseku 1. Preto nemožno predpokladať, že porúčiteľ oprávnených osôb uvedený v § 2 ods. 2 písm. a) a b) by mohol byť osobou, ktorá nespĺňa podmienku stanovenú v odseku 1. Odvolacie námietky sťažovateľky preto neboli spôsobilé spochybníť vecnú správnosť rozsudku krajského súdu. Podľa dátumovej pečiatky bol rozsudok doručený právnej zástupkyňi sťažovateľky 30. novembra 2009.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Podstatou sťažnosti je nesúhlas sťažovateľky s výkladom ustanovenia § 2 ods. 1 a 2 reštitučného zákona v súvislosti s rozsahom podmienok, ktoré musia byť splnené v prípade, ak si reštitučný nárok uplatňuje právny nástupca (dedič) pôvodnej oprávnenej osoby, ktorej vlastníctvo prešlo v rozhodujúcom časovom období na štát alebo právnickú osobu. Z doslovného znenia § 2 ods. 2 reštitučného zákona totiž vyplýva, že právny nástupca pôvodne oprávnenej osoby musí spĺňať iba podmienku štátneho občianstva Slovenskej

republiky. Sťažovateľka túto podmienku aj splňala, a preto pokiaľ jej reštitučnému nároku nebolo vyhovené, malo tým podľa názoru sťažovateľky dôjsť k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru.

Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu možno považovať za dostatočné a presvedčivé. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého postupu a rozhodnutia najvyššieho súdu. Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Ustanovenie § 2 ods. 2 reštitučného zákona musí byť vykladané v širšom kontexte, teda aj v súvislosti s odsekom 1 tohto ustanovenia, na ktoré najvyšší súd poukazuje. Záver najvyššieho súdu, podľa ktorého právneho nástupcu pôvodného vlastníka možno považovať za oprávnenú osobu iba vtedy, keď kumulatívne je dané, že splňa tak podmienky pre ňu ustanovené v § 2 ods. 2 reštitučného zákona a okrem toho aj pôvodný vlastník splňal podmienky vyplývajúce z ustanovenia § 2 ods. 1, sa javí ako logický a presvedčivý.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2010